

belső farkasutczában **81** szám alatt.

Megjelen a lap hetenkint négyszer u. m. vasárnap, kedden, csütörtökön és szombaton. Ara évnegyedre 3 ft. o. é. Hirdetési ár: negyedsorért először 7 kr., másodsor 6 kr., harmadsor 5 krajczár osztrák ért. s minden hirdetés után 30 kr bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeltetik.

KIADÓ-HIVATAL:
 Középutca, STEIN J. könyvkereskedése

E l ő f i z e t é s i á r :

April—decemberi folyamra	9 frt.
Félévre	6 „
Évnegyedre	3 „ a. é.

Az előfizetési pénzek lapunk kiadóhivatalába Stein J. középütczai könyvkereskedésébe bérmentve küldendők.

Holozsvár, mart. 12-kén 1862.

(D) Nyujtunk belé a darázs-fészekbe. Hiában kerülgetjük a napi kérdéseket, mint a macska a forró kását, a közvélemény azt követeli tőlünk, hogy Erdély szőnyegén levő ügyeiről időnkint mondjunk valamit. A francia szenatusban azt mondták, hogy az ausztriai birodalomban szabad sajtó van, s midőn az ország ezt olvassa, minket kérészen kívül vád alá fog: miért nem ovakodunk sok minden ellen, mi ellen a bizottmányok ha léteznének, hathatos órásokat emelnének. Engedjék azonban olvasóink, hogy még egy kissé kerülgessük annak a sajtó szabadságnak is lobogó tűzét, mielőtt hozzá tartanók peccsnénk.

Hanem annyit mégis mondjunk el, a mennyit mondhatunk. Legalább egymást megczíbalhatjuk.

Közelebről nagy pecsétés levelek érkeznek hozzánk a vidékről, s mi mindig nagy örömmel bontjuk fel, vélvén, hogy tán valamely érdekes közlemény jön a megyei élet pislogó mécséről, s meddő hírlapirodalmunkat valamely érdekes tárgy élénkíti; s mennyire csalódunk: mind polemia, mind megannyi megérintett ért kilis kifakadása, pártharcz a semmi felett.

Nagy hazafiságnak mondják itt a megyei hivatalról történt lelépést; amott nagy hazafiságnak mondják, hogy a jó fizetésre hivatalt váltáltak. Ők mentik meg az országot az anarchiától, a nemzetiséget az elpusztulástól. Képzelmehi tehát, ha valamely provisorius hivatalnok valamelyik levelezőtől egy kis tüszurást kap, mily heves levelet ír hozzánk, más oldalról ha valamelyik levélbe besuhad, hogy itt vagy ott, egyesek vagy birtokosok számosan vettek részt a provisorius tisztség szervezésébe, itt újra heves polemia!

A mennyi levél az itteni két lapban kijött a provisorius szervezésről, majd mindenikre van kezűn-kön egy egy izgult kedélyvel írott felelet.

És ez mind így megy; alig lehet valamit szólni, hogy vagy fenn, vagy alant, vagy oldalvast „tüze pest“ ne történjék, a minek következménye az, hogy a véleményforgalom kezd kihalni. Eddig omlottak a megyékből az értesítések, most a levelezők jobbnak látják hallgatni.

Szükséges általában annyi észrevételt tennünk, a mennyit lehet hazánk szerencsétlen hánykodásáról.

Mi részünkről úgy látjuk, hogy miután báró Ke-
 meny Ferencz ő nmltga azon terve, hogy a sorozás a
 tartományi biztosok által hajtassék végre, gr. Nádasdi
 ő exelja föllépése által félrevetett, és így a so-
 rozás végrehajtása az alkotmányosan választott tisz-
 tek föladatává lön: a székelyföldi közigazgatási tisz-
 teknek már e kérdés miatt is le kellett mondani
 állásukról. Le pedig azért, mert a székely katonai
 kötelezettsége törvény által nem volt soha sza-
 bályozva; az utolsó sorozási törvény hozatalakor
 1840⁷-ben a székely még általában csak a honvé-
 delmi fölkeléssel tartozott, de sorkatonává be nem
 soroztatott, míg a megyei nép abszolút többségének
 katonakötelezettsége, sőt sorsvonás általi beállítás-
 a e törvényben formulázva volt; odaérte, hogy a ka-
 tonák számát az országgyűlésnek kellett évről évre
 meghatároznia.

Sőt még a megyék tisztviselői is ezáltal egy nagy gravamennek szolgáltak volna eszközül, a minő volt a Ferencz császár alatti sorozás 1810-től fogva 1827-ig; a nemességre nézve pedig túlléptek volna a gravamenek terén, s állásuk tartásának kérdését mindenek fölött nemzetiségi szempontból lehetett menteni.

Nem azt akarjuk itt állítani, mintha nem tartoznánk egyenlő katonáskodással; akkor nem volnánk hű tisztelői az 1848-iki eszméknek. Állításunk csak az, hogy a sorozás mint írott törvény 1846-ban hozott, mikor még nem volt jogegyenlőség.

Ebből kifolyólag már csak e kérdés is igazolja azt, hogy a hivatalbóli visszalépést nem lehetett hazafiatalanságnak nevezni; sőt kiválónak a székely köz-
 igazgatásnak mulhatlanul lekellett csak e miatt is
 légni.

De másrészt, a mint gróf Nádasdi ö exclja föllépett, a mint utasításait kiadta, a mint a szászoknak már a mult junius- vagy juliusban kidolgozott tervök Erdély ügyeiben kezdette kiütni szege a szákból; a mint a disponibilisek összeirattak, s a nemzetek közötti kölcsönös gyűlölközés eredményeit mindenkinék tartani kellett, a ki a térről leszoritatik: mindjárt megfogamzott azon eszme, hogy egyes jogkérdések védelménél fontosabb kérdés merült fel, a nemzeti existentia védelme, a mi a hatalom körében állókat odalátszott utalni, hogy tartsák meg a tért mindaddig, míg a kormányköveteléseai a jogsérelmek terén maradnak, mitután nem is a tisztviselők hatáskörében áll, hogy a király tanácsadóját feleletre vonják, hanem az országgyűlés feladata ez, melynek első fellepéseit atyáink szokása szerint a municipiumok óvasai szokták megelőzni. E felfogás birta rá valószínűleg egy pár megye tisztikarát, hogy mindaddig helyén maradjon, míg a gravamenek anticipálásánál több rajtuk nem követeltetik.

Nem lehet ezen felfogás folytatni tér-megtartást is hazafiságtalanságnak nevezni.

Azonban azokat, a kik a választott tisztek helyébe királyi biztosilag kinevezettek, mi el nem kárhoztatjuk ugyan, de a főnnebbi cathgoriákba nem sorozhatjuk. A haza elnöi őket, míg választási jogával élhet; akkor pedig vagy beválasztja, vagy kiválasztja; de semmi esetre őket ugy nem tekintheti, mint rendes tisztviselőit. Ezt maga a kormányzás sem ugy fogta fel.

Fogjuk tehát így fel a helyzetet, és legyünk türelmesek egyrésről, másrésről pedig teljesíttessék csöndesen a kötelesség, de ne követeljenek sokat! Viszonyaink oly szörnyűen nehezek és bonyolultak, hogy minden honpolgárnak kötelességévé válik ugyan tászigálni a közügyek akadozó kerekét, a mennyiben az az egyéni biztonság s személy bátorság védelmének végeszközeit hordja magával, de senki sem követelhet igen sokat magának e téren tett érdemei által.

A mostani tisztviselők, s már kinevezett bírók állása csak addig tart, míg a megyei bizottmányok másokat választanak. És így rövid tartamu azon esetben, ha ily bizottmányok alakulni fognak; ellenben minthogy a bizottmány egy cancellariai projectum szerint fog újból szerveztetni, az a kérdés: ha az 1848-diki bizottmány ezen lényeges átalakítását, a mennyiben e részben az országgyűlés joga fenn van tartva, gravaminális kérdésnek fogják-e nézni a megyék, s belemennek-e, hogy még az alkotmányvédelem e végterét is igénybe vegyék? vagy pedig a „laissez faire“ elvére támaszkodva, elhagyják mentire a dolgokat, s a mostani provisoriumnak talán néhány évi életet biztosítanak? Ez utóbbi esetben a mostan szervezett tisztség élete huzamosabb leend. Az a kérdés, hogyan lesz idősebb a házár névze?

Mi megvalljuk, e részben nem mernénk tanácsot adni. Ennek irányát a közvélemény avatott ki-
 puhatólása határozhatja el... Mindenesetre a mi né-
 zetünk az, hogy Erdély kérdése Magyarország kér-
 désével együtt oldatik meg; s a mi feladatunk csak
 az lehet, nehogy oly bonyadalomba vigyük magun-
 kat, hogy Magyarországra nézve terhes czölönkké
 váljunk; továbbá az, hogy benn a nemzetiségekkel
 mind inkább jöjünk tisztába; és végül feladatunk az,

hogy az igazságszolgáltatás, a vagyon s személy biztonsága alkalmas egyéniségek által garantírozotassák.

Hogyan érijük ezt el? Ha bemegyünk ujából a tevőlegességbe, ha új tétet foglalunk ezen fönnbebbi czélolg lehetö érvényesítésére? s talán eredménynyere vagy valószínűleg néhány év vagy tán egy évig kitartható küzdés után újabb visszalépésnek tesszük ki magunkat? Avagy úgy, ha másokra bizzuk, hogy tegyenek a mit tetszik? Ezt csak a közfelfogás és közhangulat határozza el, az bizonyos, hogy akár mit teendünk, csak úgy válik rosszszá és helytelené, ha nem együttesen tesszük. A legokosabbat mindenesetre úgy tesszük, hogy ha egyetértve teszünk, mert így ha tán végre posványba jutnánk is, egymást onnan csak kihuzogatnók. Legyünk tehát egyetértők, nem csökönyösök nézetünk, és türelmesek mások véleménye iránt; mert úgy lesz egység.

Napoleon hg. beszéde

a francia senatus márczius 1-én tartott
ülésében.

Napoleon hg. Nem fogom követni az előttem ékesen szóló szónokok példáját, ki nekem most válaszolok. Én sem szándékozem – valamint ők – szenvedélyessé tenni a vitát, de annyira világos és szabatos akarok lenni, a menyire a nevezett urak beszédéből vonható következtetés előtt homályosnak tetszett.

Dicsérrel kell említnem Bonjean tisztelt tisztár-
sam széles ismereteit. Beszédének eleje engem teljesen ki-
elégített. — E teljesen áthatón és helyesen felfogott törté-
nelmi fejtegetést s nézetét, melyet a pápai világi hatalom
hibáiról mondott — tán szükségtelen mondanom — teljesen
osztom. Dicsérnem s helyeselnem kell azon szelleműs és
festői hasonlatot a mérlegről, mely szerint annak egyik se-
rpenyőjében a világi hatalom, másikban az egyházi hatalom
áll, s midőn az igaz katolikus meggyőződésével szabály-
ként állítá fel a történelemből merített azon változhatlan ta-
nulást, mely szerint mennél inkább emelkedett a pápák
világi hatalma, annál inkább süllyedt egyházi befolyásuk.

Amde ezen előzmények után, ezen kifejtett e nagy történelmi tanulságból minő következtetést vont? Engedelmével kimondom, mikép e következtetés, mely szerint a pápának Rómában uralkodnia kell, a nélkül, hogy kormányozzon, nem komolyan felállított tétel, nem komolyan elvont következtetés.

Két éve már, hogy ezen megoldást alkalmazni akarják. Ez tulajdonképp nem egyéb, mint a vicariatusnak egyik elfajzott, megkisebített neme. A vicariatusnak e neme nem mely államférfi ágyában fogamzott. Mint eszme megteremhetett ugyan, de midőn azt szerződésszerűleg vagy csak jegyzékiileg is megalakítani akarák, nem sokat mondok, ha azt állítom, hogy a toll kibúllott kezűkből s önmaguk elismerék, hogy gyakorlatilag nem lehet alakítani, ha az általa-láosság helyett az elvek gyakorlati komoly alkalmazását vették czélba, hogy t. i. mindkét félnek, Itália királyának a kormányt és a pápának a felsőséget megadják, mely tulajdonképp névleges uralom lett volna. Nem, uraim, ismétlem, mikép elismerték, hogy a római kérdés komoly megoldá-sára ez ut nem vezet. Aztán egyébiránt nem magától meg-semmisül-e ezen megoldási javaslat? a pápai szék határozott visszautasítása előtt, melylyel azt a pápai szék jelenleg, a jövőben és minden eshetőség közepett fogadja?

kívánja a következetesség minden időben a maga jogait, mennyire kérelhetlen, minél inkább kertlik; midőn jó szándékkal és komolyan fognak valamihez, annál inkább vissza kell hozzá térni.

És valóban bár mennyire rossz legyen is a megoldás, bizonyos fokig megértem, hogy alkalmazásba akarták venni, azonban feltéve, hogy mindkét fél beleegyezzék. De hát ha a pápa határozottan és ténylegesen visszautasítja, azt mondván: még csak értekezni sem, de sőt az értekezlet megkísérteni sem akarom e tárgyban; mi marad akkor hátra? Akkor az marad hátra, a mit jelenleg ki akarok fejteni, határozott és őszinte mód, az, hogy csapatainkat Rómából kivonjuk. Előre hallom, mint hibáztatják e nézetet, melyet védek, mint mondják ellene, mikép tulzó radicalis nézet. Hadd legyen tulzó, radicalis, az a kérdés: vajon igazságos-e.

Már La Guerronière urral szemben kényelmesebb helyzetem van. Oly ékesszóló phrasisek közepett, melyek mindenki irányában magasztalást tartalmaznak, minő következtetésre jut La Guerronière!

Ó azt monda, hogy nincs más teendő, mint a status quo ban maradni s várni.
Ez nem megoldás, hanem szépen hangzó, de eszméletlen phrasisok mögé rejtett feleletlenségi nyilatkozat.
Azt tanácsolják a kormánynak, hogy várjon! Mit várjon, s hogy az agitáció még inkább elkecseregessen Európában? A béke nevében adják a kormánynak ezen tanácsokat; melyek nem jók, s melyeknek nem követésére azt sürgetőleg kérem.

nézve meg kell oldani a római kérdést. Ezen római kérdés már elég bajt okozott; szükség, hogy az megszűnjék. Ha Franciaország a császár organuma által világos határozatot hoz, a földindulás megszűnik.

Valóban én úgy látom, hogy nem valódi agitatio izgatja az országot. A clericalis-párt a vallás ügyét használja föl a szellemek fölgigatására. Ha idézni akarom némely püspökök szavait, azokban is némely viszály-tüskék lennének láthatók; de ismétlem, ezen agitatio csak a földszínen létezik.

Ha a császár az általunk kívánt megoldást elhatározza, a béke a szellemekben helyre fogna állni, s ezáltal a legnagyobb szolgálat tételnek egész Európának. Az említett mesterkelt agitatio megszűnnék, midőn nem lenne többé célja.

Van egy oly név, melyet tegnap fájdalommal hallék említett, s melyet én nem mondhatok ki, — egyébiránt arról a fölírat sem szól, — én annak tartózkodását utánzandom, s csupán annak kimondására szorítkozandom, — a jövő lekötése nélkül, — hogy Velence nevének ma nem kell kimondatnia.

Csüggettség nélkül, noha némi sajnálattal, léptem a szószékre; egy év telt el ama korszak óta, midőn ezen kérdés a senatus előtt tárgyalatott, s megvallo, reméltem, hogy ez év nem fog megoldás közbejötté nélkül mulni el.

De ez nem történt. Még mindig ugyanazon ponton állunk. A vitát újra kezdvén, csupán a legutóbbi év tényeinek fölleltetésére szorítkozandom.

1861-ben egy kitűnő államférfi meghal; a császár kormánya tisztelt, — s ezt nem helyeselhetem eléggé, — elismeri az olasz királyságot, — jelen határai közt.

Valóban, én nem akart időt engedni Olaszország elleneségeink arra, hogy ezen végzettségek eseményt felhasználják, — s e tárgyban csupán Gemeau tábornok beszédének egyik helyére kell némi megjegyzést tennem. A császár szavát tisztelni kell; mondá a tábornok; mivel a császár szava mindig fontos dolog; — azonban ezen nyilatkozat mellett, Olaszországnak nem tudom, minő alakítása mellett emelt szót.

En nem értem ezen átalakulásokat; — Olaszország nem valami kautsuk-darab, mit a körülményekhez képest lehelesen terjeszteni vagy összehúzni szorítván; — midőn Olaszország elismertetett, — az új határaival ismertetett el, azaz: az egész félsziget, Róma s Velence kivételével.

Egyébiránt, — uraim, — kölesönös meggyőződéseink már megalakultak, — én nem akarom az önként megváltoztatni, — de úgy hiszem, — önként sem akarják az enyéimet módosítani. Egy ügyes szónok itt a mult évben, e kérdés iránt ezt mondá: „Csak két politika létezik, azok közt választani kell, mivel hiában keresnénk egy harmadikat.”

Ezt is mondák a mult évben: Türelem van szükség; kitartással az ellentállások le fognak győzteni. — Már nemde mindent megtett a császár a megoldás létesítése végett? És mégis semmitsem lehetett kinyerni Rómától.

Az év eltelt; a jövő évek, közt századok szintén el fognak telni a nélkül, hogy a római udvartól változtatást lehetne kinyerni, mivel a pápai kormány, midőn semmitől sem fél, sohasem enged.

Vége a senatus újra összeülése előtt nem sokkal, folyó évi január első napjaiban, a kormány egy annál fontosabb utolsó lépést kísértett meg, mivel az mérsékelt volt.

Itt a herceg fölolvassa a Thouvenel által Lavalette-hez, annak megtudása végett intézett sürgönyt, hogy minő alapokon lehetne kiegyezni a római udvarral.

Valóban — ugymond — lehetetlen volt mérsékletlenebbnek lenni, s őszintébb fölhevítést a kibékülésre. Itt nincs szükség okoskodásra, — a tények hangosabban szólnak, mint mind az, mit én mondhatnék. Ime tehát ez volt Lavalette válasza:

A herceg itt fölolvassa Lavalette egy levelének leg határozottabb helyeit, melyekben kimondatik, hogy Antonelli bibornok föltétlenül visszautasítja Franciaország ajánlatait, s kijelenté, hogy minden egyezkedés lehetetlen.

Ekkép tehát — ugymond — határozott s végleges válasz adatott; nem csak a jelent, hanem a jövő századokat illetőleg is. Ne szóljanak tehát engedményekről; a római udvar nem adhat, s nem akar adni engedményeket.

Minő következtetéseket kell már ebből vonnunk? Oh! azok könnyen kijelölhetők; azt, hogy a római udvar saját világi hatalma számára használja föl katonáink jelenlétét, s tanácsainknak semmiben sem akar engedni.

Az vár! Ebben áll hatalma s ereje! Miért? Nem mintha azt remélné, hogy Franciaország őt területének visszaszerzésében segítsen. Nem; az sokkal inkább ismeri Franciaország érzelmeit, semhogy ily illúzióban ringathatná magát. Sokkal inkább ismeri saját gyöngeségét is, semhogy ne tudná, mikép a külföld sevélye nélkül nem nyerheti vissza világi birtokait; de így szól magában: Tartsuk fenn a status quo-t, mozdítsuk elő az olasz agitációt; jöved oly idő, midőn a jelen helyzet nem tarthatand tovább, s akkor a vihar közepette egy idegen sereg, — miután Olasz, sőt talán Franciaországot is legyőzte — államaimat nekem visszaszabadhatandja. Nem lehetünk ez iránt illúzióban; az ausztriaiakra várás tartja fenn a római udvart tántoríthatatlan ellentállásban.

Ezen non possumus-t, melyben van valami nagyszerű — érteni kell tudni. Tudják-e önk, kiknek ellenébe helyezi azt a római udvar? Azok ellenébe, kik őt szeretik, s kik engedményeket tanácsolnak neki; de midőn a szükség hatalma alatt van, — nem gondol többé azzal. Nemde eléggé tanúsítja ezt a torentinói szerződés? Vajjon nem léteztek-e akkor az eskük színtúgy, mint jelenleg léteznek? De ilyen a római udvar magatartása: keménység s makacs megtagadások azok irányában, kik azt támogatják; mérsékletesség s alázatosság, midőn a szükség által kényszerítetik.

Helyes eljárás-e, ekkép élni vissza Franciaország s a császár kath. érzelmeivel s jóindulatunkkal, hogy így mi ama kegyetlen helyzetbe juttattassunk, mely ránk nézve a viszály tüske?

Már szinte minden megmondott ezen római kérdés iránt, s én nem akarom előadásommal fárasztani önk figyelmét. Igen, én szeretem a népek szabadságát, s attól féltöm,

hogy saját érzelmem által el hagyom magamat ragadtatni; ezért érveimet nem saját elmémbe, nem ama történetírókban, kik a pápaságról beszéltek; nem a publicistákban, hanem a diplomata titkos szívműködéseiben kerestem. Ez oly munka, melylyel már régóta foglalkodom; ezt kissé meszesz vívém viszsza, hogy így teljes képet nyújthassak önknek. Ama sürgönyökig mentem vissza, melyeket a római francia követek 1789 előtt, a Bourbonok idősb ágából fejedelmekhez irtak. Ekkép be akartam önknek bizonyítani, hogy nem szenvedélyeimhez, hanem értelmükhez fordulok.

Itt a herceg számos sürgönyöket terjeszt a senatus elé, melyek mindnyájan egyetelműleg kijelölik a pápák kormányának sajnos helyzetét. Így 1669 felé Chaulnes herceg XIV. Lajosnak azt írja, hogy ő a római udvart sokkal rosszabb helyzetben találta, mint várta, s hogy ha az ezen uton halad, — előre lehet látni ezen kormány végét; természetesen világi szempontból.

Chaulnes herceg véleményét — ugymond — annak bebizonyítása végett idézem, hogy 150 év óta a világi kormányzat folyvást rossz, s ha ez így áll, ebből azt lehet következtetni, hogy ez annak lényegében fekszik, — nem azért, mivel rossz akar lenni, hanem mivel szükségképp rossznak kell lennie.

A herceg folytatván idézeteit, fölolvassa d'Auberre marquisnak egy 1765-ben kelt sürgönyét, melyben erősen kijelöltetik a gabna s olajjeli ellátás fölötti örökösödés megbízott igazgatóság egész gondatlansága s előre nem látása. Ezen igazgatóság — ugymond a sürgöny — maga vásárol be, egy a mint akar, maga szabja meg az árt, s a készlet mindig hiányzik.

Néhány évvel később Burnis bibornok, később követ Rómában, 1771. szeptember 4-ről azt írta, mikép a legnagyobb áldozat, mit a királynak hozhatott, az, hogy Rómában kell laknia. „Itt minden mysterium, titok, vetély, gyanúsítás, mint a kolostorok, egy a rendi házakban.” És ugyanazon év december 3-án d'Aiguillon herceg, du Barry asszony kegyence, ki Choiseul herceg helyett miniszterré lett, azt felelte a bibornoknak, mikép jelentése nem alkalmas jó véleményt adni a pápai kormányról és a fölöle adott kép után ítélve, ezen kormány azon elvet követi, melyet a kolostorban szivott be magába. Továbbá azt hiszi, mikép a királynak nem nagy becsületére fog válni, ha a római udvar titkainak őrzőjévé válik.

Január 30-án 1779-ben ugyanazon bibornok élénken színezt az cselszövényeket és rendtelenségeket, melyek a Daturia törvényszék kebelében történtek. Ott úszerkedés és megvesztegetés uralkodik. Megjegyzé azt is, hogy nagyobb hajlam uralkodik ott az ellenséges hatalmak, mint a legbensőbb baráti hatalmak irányában.

Igy — mond a herceg — Róma politikája mindig ugyan egy volt és Bernis bibornok sürgönye nem foglalja-e azt mind magában, mi ottan történik? Bernis bibornok így végezi: „Van alkalmam látni mind e dolgokat, melyk felháborítanak; de a baj gyógyíthatatlan.”

Oh! uraim, Bernis bibornok ezen felfedezései igen sokat mondanak, igen igazak a gondolatok tudlásában. Ő nem gyanította, hogy előjövend azon nap, midőn ezen sürgönyök a helyzet felderítésére használtatandak.

A herceg folytatja idézeteit és Bernis bibornok másik sürgönyét említi fel 1782-ből, a forradalom előestéjén, melyben ez fordul elő: „A helyzet napról napra bonyolódottabb; én azt hiszem, mikép VI. Piusnak uralma elég könnyűbe került.” Ezen hiedelem nagyon igaz volt, mert VI. Pius valóban sokat könyezett.

December 31-ken pedig azt írta Bernis — mond a herceg — és én megvallo, mikép ezen sürgöny nekem fájdalmat okoz s azt fel se említeném, ha a helyzet felderítésére szükségem nem volna. Tehát Bernis ezt mondá: „Sajnálom látni ő szentségét mindinkább lealázva.” Ezen kifejezés Bernis bibornoké, mert én nem mertem volna vele élni.

Ezen sürgönyre Vergennes gróf 1785. jan. 21-kén ezt felelte: „Teljesen csatlakozom azon képhez, melyet festett és eminentiádnak észrevételeit megfontolásra méltóknak tartom.”

Ugyanazon év szeptember havában Vergennes gróf és miniszter továbbá ezt írta: „Lehetetlen előre látni, mivél létszen ezen az egész világ fillérei által fönttartott nép; midőn attól meg fog fosztatni, a legszerencsétlenebb nép lesz belőle.” És valóban azzá is lett.

A herceg még idézi Bernis egy sürgönyét 1789. december 23-ról, melyben ezen követ azt írja, mikép Rómában Cagliostro egy jóslata kering, melyszerint VI. Pius lesz az utolsó pápa; oly jóslat, mely a népre mély benyomást tett. Egy 1790-ki sürgöny a pápai kormányt a legsötétebb színekkel ecseteli.

Van szerencsém — mond a herceg — önk előtt felhozni ezen véleményeket, melyek nem az enyimek, kit önk erőszakoskodással és szenvedélyességgel vádoltak, hanem egy bibornokéi.

Ime ily vélemény uralkodott a pápai kormányról a forradalom előtt jóval és azon napnak előestéjéig, melyen az kitört.

Térjünk át még érdekesebb és a jelen helyzetre vonatkozó okmányok megtekintésére; oly embertől eredtek azok, kinek tekintélyét talán idézni merészlenem ezen körben I. Napoleon császártól eredtek azok.

Itt szónok fölolvassa Ortolinak, Rómábani francia ügynöknek a külügyminiszter Cadore herceghez irt jelentését. És azt mondja, mikép Rómában az egész világ ki-vévén a papokat és ellenségeinket, fájdalommal nézi az alkotmányos kormány felállításának elhalasztását.

A császár külügyminiszterének erre megparancsolja, mikép kimerítő jelentést tegyen neki a római világi hatalom kérdésében. Lehetetlen ezen jelentést olvasni — mond a szónok — a nélkül, hogy benne a császári kéz működését észre ne vegyük. Magában értetik, hogy azt a császár mondá toll alá.

Ezen jelentés 1810. február 13. kelt. I. Napoleon körtől ha nem épen hasonló, de ugyanoly élénk szenvedélyek hánykolódtak. I. Napoleon nem túrt volna el azokhoz

hasonló szenvedélyeket, melyek a jelenlegi trón körül háborgnak.

A császár világosan akart látni ezen cselszövények közepette és azoktól kért felvilágosítást, kikben legnagyobb bizodalma volt.

Erre szónok fölolvassa ezen hosszú jelentést, melyben Cadore herceg, miután megkérdetett, akarja-e a császár Nagy Károly hibáját megújítani, biztosítván a pápaság földi és világi uralmát, — tagadó választ adott. Felhívja a császárt, hogy hallgasson a tapasztalt tanaira. Élesen kijelöli azon nagy szerencsétlenségeket, melyek a lelki pázsztorsággal összekötött souverainitásból származnak. A világi hatalom oka minden szerencsétlenségnek, mely Olasz országot nyomja és azon nagy zavaroknak, melyek a világot több ízben megrázkódtatták. Azt lehet mondani, hogy a pápaság fáradhatatlan ellensége volt a félsziget nyugalmanak és gyakran a többi népek nyugalmanak is. A világi hatalom Európában botrány okául szolgált és visszaélései szakították ki Angliát és Németországot a katolikus kebelzetből. A szakadás a világi hatalomból származott. A pápák a népek kárára voltak, mert uralkodók akartak lenni. A világi hatalom érdeke mindig ellensége volt a vallásnak. Róma, mond a jelentés, Róma, fájdalom, soha se változtatta politikáját. A jelenlegi pápa erényes, őszintén választos, de tévúton jár, mert a római udvar őt szellemének hódol. A baj az intézmény természetében fekszik, ki kell azt irtani gyökerestől a két hatalom elválasztása által.

Szónok továbbá ezen jelentésnek egyik helyében, — a sz. széknek a francia köztársasággal viszonyai tárgyában, — Bernis bibornok azon állításának bizonyítványát találja fel, hogy a vallásatlan Franciaország mindig igen nagy kimélettel bánt a pápasággal. Ez — ugymond, igen nevezetes részlet az egyház történelmében.

Szónok folytatván a jelentés fölolvását, abban oly tény bizonyítványát is fölhalja, melyet ő mult évi beszédében hozott föl. Ő t. i. azt állítja, mikép VII. Pius különösen azért jött el I. Napoleon megkoronázására, hogy a pápaság javára a császártól bizonyos világi előnyöket ügykezzék kinyerni.

Már szónoknak ezen állítása Cadore herceg jelentése által teljesen megerősített. Ott az mondatik, hogy a pápa utazásának célja Rómagna visszaszerzése s a világi hatalom kiterjesztése volt. Ezen cél nem érvényes el, Róma a nápolyi királyságot háborgató összes rablók menhelyévé, s az angolok számára hadiarsenálá lett. A császári kormány legjogosabb kívánatai állhatatosan visszaszántattak; így p. o. a szerzetesek megszüntetésére s a francia püspököket illetőleg, a canonica institúciónak Rómában keresése aluli fölmentésre vonatkozó kívánatok.

A jelentés végén azt constatozza, hogy I. Napoleon császár azon alternatívába helyeztetett, miszerint vagy ne ismerje el többé a pápaság szellemi hatalmát, vagy a világi hatalmat megsemmisítse.

A választás nem lehet kétséges, ugymond az okirat. Az előbbi eljárás ellenkeznék annak lelkiismeretével, ki Franciaországban az oltárokat újra fölemelte. De a vallás nem kívánja a világi hatalom fönttartását; annak érdeke nincs összekötve egy visszaéléssel gyakorolt hatalomnak határozatlan ideig tartásával. E szerint Cadore herceg a császárnak azt tanácsolja, hogy tüstént szüntesse meg a világi hatalmat.

Ezen jelentés következtében a császár külügyminiszterének megparancsolá, hogy egy még élénkebb emlékiratot szerkesszen, a titkos tanács tagjai számára.

A herceg ezen emlékiratból fölolvass egy oly helyet, melyben az mondatik, hogy Nápoly alig támadtatott meg, midőn már meghódított; azonban a bódítás után az ellentállás rablásokban s orgyilkolásokban nyilvánult, s hogy egy Rómába menekült nápolyi miniszter onnan szervezte az összeesküvéseket.

Oh! — uraim, — nagyon könnyű lenne nekem előnyöket vonni ki ezen tényeknek a jelen tényekkel összehasonlításából. De azt nem teendém, — nehogy a vita még szenvedélyesebbé váljék.

A herceg folytatván fölolvását, a külügyminiszter emlékiratának egy másik helyét jelöli ki, — melyben az mondatik, hogy Róma nem gondol egyébre, mint panaszt emelni Ancona megszállása miatt; — s megjegyzi, hogy jelenleg is épen így áll a dolog.

Az emlékirat még azt is kimondja, hogy a római udvar makacssága a legnagyobb veszélyeket sejteti előre, s hogy ily sok nehézségből nem lehet másképp kimenekülni, mint a két hatalom összezavarása élének eltörése által.

Erre szónok azt idézi, mit Napoleon mondott a római tartományok körül összehgyült küldötteinek; s megjegyzi, hogy ama szavak hivatalosak s hogy a császár azokat csak hosszas megfontolás után mondta.

Ohajtanám — hozzáteszi — hogy III. Napoleon jelenleg hasonló szavakat mondana!

Végül egy, a császár által 1810. d. júl. 13-ról Zna-imból, Morvaországából, a püspökökhez intézett körlevelet olvas föl, — ama vallási ígátások alkalmából, melyek Franciaországot fölháborítini kezdék; s kijelenti, mikép semmisem lehet megragadott, mint azt látni, hogy a nagy császár, az Európa elleni amaz óriási harcok közepette, nem téveszté szem elől az egyházi s világi dolgok különválasztásának elveit.

Elvégeztem a dolgot — ugymond — a császárság okirataival, — most a restauratoria térek át. A senatus azokban nagyon sajátoszerű tényeket látand; s miután tán némely, ama korbeli leveleket föl fogtam olvasni, nagy leendő meglepetése, midőn megmondandom, hogy minő nevek aláírásával vannak azok ellátva.

A herceg erre fölolvassa az ortói püspöknek egy, Jaucourt grófnak, 1814. nov. 10-ről intézett levelét; egy Polignac Gynla által, Olaszországból Jaucourtoz intézett emlékiratot; Courtois de Précigny, római francia követnek egy 1818. jún. 20-ról kelt levelét, s Blacasnak 1819—1822. években irt leveleit. Mindezen okiratok a római udvart a legsötétebb színekkel festik. Három istenség kormányoz itt — ugymond Courtois: a húság, a pénz, a félelem.

Mindennemti rablások s rendetlenségek vannak folygyezve ezen levelekben; — lájuk azokból, hogy némely előkelő személyek épen Róma kapui előtt ragadtattak el s csak nagy váltásért bocsáttattak el, s hogy a porosz királynak egy Nápolya tett útja alkalmával 9000 ausztriai kelle főőzatosan felállítani a római államokon átutaztában, nehogy biztonsága megsértessék.

Ezen rendetlenségek mellett már az olasz egység eszméjét is csirázni lájuk, s különösen az idegen uralom elleni gyűlölet volt az uralkodó érzelm Olaszország ezen szerencsétlen földjén.

Ez szomorú kép; de vajjon kinek kell azt hibául felróni, a népnek e, vagy azoknak, kik azt oly rosszul kormányzák?

Mintán még némely más idézeteket hozott föl — szónok így folytatta: Ezen idézetek által 3 dolgot akartam kimutatni, t. i. az 1790. előtti idézetek által azt, hogy a római államok kormányzata eleitől fogva igen rossznak tartott; — a császári korszakból vettek által azt, hogy Napoleon császár szerencsétlenségnek tekinté a világi s egyházi hatalomnak egyetlen kézbeni egyesítését; — végre a restauráció korabeliek által azt, hogy az egység ezen eszméje nemhogy korunkbeli, személyes becsüvégi s hódítási eszme lenne, hanem már ama korszakban is Olaszország összes hazafias szíveit lelkesíté. (Vége követk.)

KÜLÖNFÉLÉK.

— A múlt kedden gazdasági egylettünk Tisza László érdemes hazánkfa elnökléte alatt gyűlést tartott. Nagyon kevesen voltak jelen. A tárgyalás főgát az egyet pénzügyi viszonyai, jelesen az igen sok befizetetlen részvény felszedése körüli legezélszerűbb eljárás feltalálása képezé. Természetes, hogy ez az egyet legnehezebb kérdése, mit csak az illetők bonfi buzgalma könnyíthet, ha t. i. részvényeinket minden további sürgetés nélkül befizetjük.

— Időjárásunk néhány nap óta a legszebb, tavaszias, s Kolozsvár boulevardjain a monostorteczában megkezdődtek a déli séták a verőfényes napon.

— Beszterczén heitlap indult meg német nyelven.

— A függő napikérdések Magyarországot illetőleg a „P. O. Ztg.“ bécsi levelezője által következőleg tárgyalatnak: Mi igen jól tudjuk, hogy irányadó körökben szünet nélkül foglalkoznak a napikérdésekkel, s ha azok nem oly könnyen megoldhatók, ezt a helyzet nehezsége okozza. Vegyük csak a magyarországygyűlés egybehívásának kérdését. Itt már két kérdés merül fel: Ezen komoly dologhoz a kormány hozzáfogjon-e most azonnal, avagy várjon meg, míg az új kormányrendszer jobban megszilárdul; az előbbi országgyűlést hívja-e össze vagy új választásokat rendeljen-e el, s ezt hogyan és minő mód szerint? Több oldalról halljuk e megjegyzést: Egyszer csak meg kell történnie, így nem maradhat a dolog; a kormánynak e lépést csak mégis meg kell egyszer tennie s az mindegy: már most vagy később értesül-e arról, minő álláspontot foglal el az országgyűlés. Nem tagadható, hogy ebben sok igaz van. A mi azonban az országgyűlési új választásokat illeti, szintén nem vonható kétségbe, hogy a királynak, valamint joga volt az országgyűlést eloszlatni, ugy igaz van az újat csak új választások alapján hívni össze. Ez ellen némelyek azon ellenvetést teendik talán, hogy az országgyűlés csak a megyék autonómiájának teljes és korlátlan visszaállítására mellett lehet valóban törvényes, s hogy tehát a megyei kormányzatot vissza kell változtatni magyar alkotmányossá; ezen alapelv szerint az új országgyűlés is nem új, hanem a régi követek fognának megjelenni. Bár mint legyen is, a különféle nyilatkozatokból kitűnik, hogy a kérdést folytonosan szellőztetik, s mi azt reméljük, hogy mihelyt a birodalmi tanácsok a pénzügyi kérdések megoldattak, a magyar ügy óhajtott alkotmányos kiegyenlítése meg fog történni, s valószínűleg a magyar országgyűlést ugyan akkor fogják összehívni, midőn azt az örökös tartományokban is teendik.

— Az osztrák császári pénzügyminiszterium az 1862-ki ezüstpénz-szükségletéről következő kimutatást készített. Nemzetközi kölcsön-kamat fejében 28.400.000 ft fizetendő; a külföldnek fizetettik külföldön kamatozó obligatiók után 822.972 ft; tökéltörlesztés 1.775.000 ft; katonai dotatio Mainzban 1.800.000 forint; dohánybevásárlás külföldön 6.450.000 ft; különféle kiadások a külföldön 1.550.000 ft. Bevétel ezüstpénzben 13.500.000 ft; és pedig 12 millió várn, 1.500.000 ft pedig a bányászattól. A biányzó ezüstpénz beszerzése alkalmával a veszteség 11.550.000 forintba megy.

— Az osztrák császári ház kriptájának tágasítása iránt intézkedések tétettek.

— Armeniából febr. 19-ről azon tudósítás érkezett, hogy török katonák a keresztet meggyalázták. A keresztényeket megrohanták, de ezek egy erős sziklán fekvő váracst elfoglaltak. Mindkét részről sok vér folyt; ezer ember halt el.

— Mint tudjuk, a pápa a cath. püspököket Rómába összehívásra hívta fel, hogy a japani martyrok szentekké nyilvánítottassanak. De tudni akarják, hogy ezen összehívulás valódi oka nem egyéb lenne, mint az, hogy az egyház világi hatalmát hitelvő akarják nyilvánítani, s a cath. vallásba beczikkelyezni, hogy az egyházi gyűlés nevében Francia- és Olaszországot kényszeríteni lehessen a római curia souverain akaratát előtti meghajlásra. A francia kormány erről értesítvén, nem fogná megengedni a francia püspökök Rómába való utazását.

— Ausztriával vagy Ausztria nélkül? E ezim alatt közlebebről megjelent rőpirat fölől tevének említést a napokban. A szerző — ki bir szerint Sennyei lenne — többek közt azt kérdi: A független és önálló Magyarország honnan venné az ekkor nélkülözhetlen hadsereg fenntartására szükséges 150 milliót? mire a „M. S.“ azt feleli, hogy ez esetben Magyarország nem tartana 200.000 és Ausztria 300.000 katonát, mert feladatuk nem lehet az, hogy egymást leigazzák. Ki ellen kellene tehát a Lajthán innen és túl nagy hadseregeket tartani? A keleti kérdés tényezői

ellen bizonyára nem, mert azok a miénkek, mihelyt valóban szabadelvűek vagyunk.

— A „Gazz. di Piume“ írja, hogy néhány nap előtt Fiumében tüntetés történt. Az Erzsébeth-teren egy fára valaki háromszintű lobogót tűzött ki, melyen a savoyai kereszt volt látható. Egy anconai születésű egyén, ki néhány hó óta Fiumében lakik, a tett elkövetőjéül egy tiszteletrémeltő polgárt adott fel; de a vizsgálatnál kitűnt, hogy ő maga volt a tettes.

— M. Fráteról írják nekünk: Jelen évi február napjaiban egy szabadságos katoná M. Frátert átutazandó valami főkötiöket kezdé árulgatni, de az előjáróság reá bukvánvén azokat lefoglalta és több szalagokkal együtt a moesi járás szolgabírójának átadta, a hol megis találató és pedig a) egy fehér blondstóff főkötiö széles fehér szalaggal szépen díszítve — és egy fehér virág-pukétál. b) Egy más fekete gyöngyvel hímözve — egy fekete — megysín babos szalaggal. c) Egy két rőfnyi hosszú, széles, rózsaszín szalag, arany virágokkal. d) Más fekete széles bársony, fehér- és kék szalagok, összesen 17 darab. A katoná állítólag mindezeket a Kolozsvár és B. Hunyad közötti utvonalon találta.

POLITIKAI HIREK.

Angolország. London, mart. 4. A mai lapok az olasz miniszterválozással foglalkozván, többnyire elismeréssel nyilatkoznak a lelépett kormányról. A „Times“ többek közt ezeket mondja: Ricasoli megbukott, mivel Cavour politikáját igen betűl szerint utazozta, s igen tízesen lépett az ő nyomába. Midőn a nagy miniszter meghalt, attól feltűnt Angol, mint Olaszországban, hogy nem fog alkalmas utód találokni, a ki Cavour fegyverzetét elbirja s Cavour ivét feltudja huzni. Ricasoli azt hitte, ő van hivatta megmutatni, hogy Olaszország a Cavour-politika szellemét birja. Első beszédei tele voltak bátorsággal és büszkeséggel. Ausztriát fenyegették, Franciaországgal a rangeyenlőség hangján beszéltek; Róma megszállása s Velence meghódítása oly események gyanánt helyzetettek kiáltásba, melyeknek a zsihbászto francia oltalom daczára mielőbb be kell következni. Ezen hang következménye lön, hogy a francia politika bonnyolultá lett; s Napoleon császárnak sok bajt okoztak. Mi angolok, kik Olaszországnak csak szerencséje és szabadsága iránt viseltetünk érdekekkel, mindenek örövendeni fogunk, a mi jó egyetértést szül a francia császárság s az új király ság között. Mintán tudjuk, hogy Olaszországnak segélyre van szüksége, és mi neki semmi hathatós segélyt nyújtani nem tudunk, legalább örövendünk rajta, ha az 1859-i csaták által megszentelt szövetség szilárd és tevékeny marad. Olaszország helyesen cselekszik, ha védőjének idejéhez és alkalmaohoz szabja magát. Ricasoli báró hazája ügye iránti odaadásának új bizonyítékát adandja, ha minden nehezletést és minden nemzetközi féltékenykedést feledve, hazája és a császár közt, a ki nem bízott benne, szorosabbra segíti a kapcsolatot.

Franciaország. Páris, mart. 5. A törvényhozó testület mart. 4-i ülését az elnök következő szavakkal nyitotta meg. Uraim! Tegnap a császár egy levéllel tisztelt meg és én siettem összehívni önöket, hogy egy perczet se késsem oly okmányt közölni önökkel és az országgal, mely alkalmas arra, hogy a törvényhozó testület és az uralkodó közötti kapcsolatot szorosabbra fűtze. (Megindulás.) Elnök erre a császár következő levelét olvassa fel:

A tuileriak palotája, mart. 4.

„Kedves elnök! Öszintén sajnálom azon félreértést, mely köztem és a törvényhozó testület között uralkodni látszik. Intézményeink szelleme, és az én ismert érzületeim, melyeket e kamra iránt táplálók, megóvhattak volna attól. A valóságban ily összefütközések ma már lehetetlené váltak; a törvények ma magukért, s nem egy miniszterium megbuktatásáért vitájk meg. (Helyes: ez igaz!) Mintán a kormány öszintén kijelentette nézeteit, a törvényhozó testület határozatai annál szabadabbak, mivel a rendes esetekben az össze nem egyezés a dolgok folyamára semmi behatással nincs. (Helyeslés.) Ez érinthetlen rendszer folytán fájdalomosan esett ugyan nekem a testület vonakodása a dotatio iránti javaslat elfogadásától, de ez az én érzületeimre hatással nem lehetett. Mindamelllett is látom, hogy a tárgyalások folytán ez eredetileg kisszerű tárgy oly nagygyá nőtte ki magát, mely a többséget kényes helyzetbe hozta, (mozgás) hogy a képviselőknek egy nagy része inkább szeretne oly törvényt, mely minden kivételes katonai szolgálatokat magában foglalja.

Midőn ezen eszmét elfogadám, egyuttal elhatározám egy új javaslatot tenni, mely a kamrának egy általános elvet fog figyelmébe ajánlani, és ez uton lehetővé teszi, hogy jövőben a törvény korlátai közt, minden szolgálat, akár marsalltól, akár egy közkatonától származzék az, a nemzet nagyságához illő jutalomban részesülhessen. (Élénk tetszés.)

A törvényhozó testület, mely engem mindenkor oly loyális támogatásban részesített, a császárság és intézményeinek megállapításában, reménylen, megelégedéssel értesítvén arról, hogy én sietve nyulok e közleményhez, hogy a kölcsönös bizalmat ismét visszaállíthassam, és az egyenetlenségnek még nyomát is eltöröljem. Azon egyenetlenségnek, mely mindenkor rossz hatást szül, ha oly hatalmak közt létezik, melyeknek eredete és célja ugyanegy és az.

Fogadja ön kedves elnök hajlandóságom kifejezését.

Napoleon.

A felolvasást hangos tetszés és éljenek követték.

Elnök, (nagyon megindulva) Uraim! Az érzelmek ezen egyhangú és önkényes nyilatkozata a legjobb válasz, mit a császárnak vihetek (minden oldalról: Éljen a császár!) Most feloszlatom a gyűlést. Holnap megkezdődnek a tárgyalások a felirat tárgyjában. — Midőn Morny gróf székét elhagyja, a képviselők körülle gyülekeznek, s megelégedésüket fejezik ki.

Olaszország. A Ratazzi-miniszteriumot, legalább mostani szerkezetében csak átmenetinek és pedig igen rövid életűnek hiszik. Az „Opinione“ szerint az új kabinetbe senki sem lépik be azon férfiak közül, kik a nemzeti politikában jelentékenyebb részt vettek; senki sem azok közül, kiket a többség megszokott vezetőül tekinteni. A „Stampa“ következő három kormányprogrammot állít lehetségesnek Olasz-honra nézve: 1) felhasználni a francia szövetséget, hogy Rómába mehessenek; 2) felhasználni ugyanazon szövetséget, hogy Rómába ne menjenek; 3) Rómába menni francia szövetség nélkül. Az első Ricasoli álláspontja volt; a harmadik Garibaldié; a második lehetne a Ratazzié. Ratazzi lapja a „Morchia nazionale“ hevesen kikél ez állítások ellen s képtelenek, nevétségesek- és rágalmozókna mondja.

Többfelől hallatszik, hogy Garibaldi támogatását ígérte az új miniszterelnöknek. Megválnak az előgondoskodási bizottmányok folyó hó 9 re kitűzött gyűlése eredményéből, hol alkalmasint Garibaldi fogott elnököl.

A „Patrie“ következő főbb pontjait állítja fel az új miniszterium programjának: Erőteljes kormányzat belől, mely a titkos társulatok terveit megsemmisítheti. A római kérdést illetőleg, ellenszegülés az agitatioknak, mivel e kérdés csakis békés uton s Franciaországgal egyetértésben oldathatik meg, mely a római kérdés diplomatiai megoldását illetőleg minden európai combinatio alkalmával megragadja az alkalmat a kezdeményezésre.

Milano, mart. 4. A „Vaterland“-nak írják: Garibaldi, a ki ma érkezik meg Genuába, a napokban ide is várják. Ő Viktor Emánuel királynak egy sajátkezűleg írt leveleiben nyilvánított határozott kívánatára hagyta el Caprerát. A kormány ugyanis értesített, hogy a cselekvési párt e hónap első napjaiban egy örült kísérletet szándékszik tenni Róma vagy Velence ellen, és hogy a genai, milanoi, li-vornoi és anconai bizottmányok már megtették a szükséges előintézkedéseket a rég óta készülő terv kivételére. Itt mindenki tudja, hogy a nevezett városokban majdnem 10.000 emberre való fegyver- és löszerkészlet van felhalmozva s hogy egy szóval: minden előkészület meg van téve a szándéktól hadjáratra. A kormány szorultságában Garibaldihoz volt kénytelen fordulni, hogy közbenjárását igénybe vegye.

A „P. a. y.“-nek egy genai tudósítása szerint a forradalmi bizottmányok e városban folyvást toborznak. Az önkényesek, mint egyszerű utasok mennek át Cagliariába. Onnan egy vitorlás hajón Sziciliába szállítatnak, hol egy önkényes sereg alakítatik, melynek rendeletése, egykor az adriai tengert elfoglalni.

Ugyanazon lap közli Veronából indult hírek után hogy Ausztria szaporítja csapatait a Pó mellett. Polesina mellett erdített tábor fog felállítani, melynek munkálataira tíz millió frank van utalványozva. Benedek tábornagy a leg-szigorubb parancsokat adott ki a határszélek figyelemmel tartására.

Turin, mart. 8. Cordova miniszter, kiről a tegnapi „Opinione“ azt írta, hogy lemondott, tegnap a miniszteripadon ült. Ratazzi a kamaratülésben így szólott: Politikai előzeteink megfelelnek magunktartásának. Én nem akarom a helyzet nehezségét és feleletterhét eltitkolni. A mi feladatunk abban áll, hogy az eddig megosztott tartományokat szervezzük és egyesítsük, s azon tartományokat, a melyek még nem tartoznak királyságunkhoz, megszabadítsuk. Külérntkezésünkben egyetértésre fogunk törekedni más nemzetekkel; az elszigeteltségi politika lehetetlen. Törekedni fogunk minden eseményben részt venni, mely Olaszország sorsára befolyást gyakorolni alkalmas. A mi Franciaországot illeti, soha sem fogjuk feledni, hogy újból feltámadásunkat nagy részben neki köszönhetjük. Szintoly kevéssé feledjük, hogy Anglia mindig barátunk volt. A hatalmakali viszonyainkban fentartandjuk méltóságunkat és függetlenségünket. Más nemzetek barátságát, melyet o hajtnak, magunktartásának eszélyessége által fogjuk megnyerni. Bebizonyítandjuk, hogy mi nem akarjuk a világ-békét veszélyeztetni. A római kérdést illetőleg erkölcsi és diplomatiai eszközöket fogunk alkalmazni. Ez a kérdés két év óta sokakat haladott elő. (Egy más távsürgöny szerint Rómára vonatkozólag így nyilatkozott volna Ratazzi, hogy ragaszkodva a kamara határozatához, Franciaországgal egyetértve Rómába mennek.) Belfüggek tekintetében a miniszterelnök közremunkálását kéri minden képességnak; igéri a nemzeti főlfigyekezésről szóló törvény kérésztillvételét; takarékságot a közigazgatás minden ágaiban, a fegyverzés kivére, s végül kibékülést ajánl. Lanza felvilágosítást kért a miniszterválságról, elvonatkozva a parlament befolyásától. Ricasoli válaszolja, hogy daczára a kamara kedvező szavazatának, némely kellemetlenségek léteztek. A kormány nem volt biztos, hogy a kamara bizalmát s az abból származó erkölcsi tekiütélyt megtarthatja. El akarván kerülni egy két értelmű helyzetet, beadta lemondását. Mind a mellett, hogy a király azt kívánta, hogy várják be a parlament szavazatát, a miniszterium kijelentett szándéka mellett maradt. Ratazzi dicseretekkel halmozta Ricasoli nyilatkozatának loyálisát.

Németország. Berlin, mart. 7. A követekházának tegnapi ülésében Hagen követnek egy indítványa tárgyalatott, melynek lényege oda megy ki, hogy az államköltségvetés bevételi és kiadási tételei részletesebben soroltassanak elő, és hogy ezen részletezés már az 1862-i költségvetésben alkalmaztassék. Az indítványnak a volt a célja, hogy a kamara általi megszavazás szükségessége a költségvetés egyes pontjaira is kiterjesztessék, s a hitelátírások megnehezíttessenek. A bizottság, melyhez az indítvány utasítva volt, elnapolását javasolta a közelebbi ülésre, de a kamara többsége más véleményben volt s elfogadta az indítványt. Egy igen élénk vita után Patow pénzügyminiszter emelt szót. Beszélnek, ugymond, egyes miniszterek visszalépéséről. A miniszterium együttart, s annak egyes töredékéveli összefütközés nem gondolható. Panasz emelkedett itt azon korlátok ellen, melyeknek az országképviselet alá van vetve. Igaz, hogy némely alkotmányok oly határozományokat tartalmaznak, melyek a költségmegajánlást jogot kieb terjesztik, mint a porosz alkotmány. De ezek csak egyes vonatkozások; más, sokkal lényegesebb tekin-

